

Από τη Σοφία Καρυπίδου
sofia@neolaia.de

Ο εορτασμός των Χριστουγέννων, μέχρι και σήμερα προκαλεί και αναζωπυρώνει αισθήματα αγάπης, αλληλεγγύης και ανθρωπιάς, που είναι άλλωστε και το μήνυμα που μας φέρνει η γέννηση του Θεανθρώπου. Ο Ιησούς Χριστός, κήρυξε: "Αγαπάτε Αλλήλους", ένα μήνυμα τόσο δυνατό και συγχρόνως αναγκαίο, για τις δύσκολες εποχές που περνά το ανθρώπινο γένος. Ας δούμε λοιπόν κάποιες παραδόσεις που πλαισιώνουν τις γιορτές μας τα Χριστούγεννα. Από πού μας ήρθαν και πως καθιερώθηκαν;

Τα κάλαντα

Να τα πούμε; Να τα πείτε, να τα πείτε!

Η χαρακτηριστική ερώτηση των παιδιών που χτυπάνε αυτές τις μέρες τα κουδούνια και τις πόρτες μας για να πούνε τα κάλαντα. Οι παρέες παιδιών ξεχύνονται στους δρόμους με τριγωνάκια και όργανα καμία φορά, κιθάρες, ακορντεόν, για να μαζέψουν τα φιλοδωρήματα, που με ιδιαίτερη ευχαρίστηση προσφέρει ο κόσμος. Ποιος από εμάς δεν έχει άλλωστε τραγουδήσει τα κάλαντα όταν ήταν παιδί. Τα κάλαντα είναι από τις λίγες παραδόσεις που συνεχίζονται μέχρι και σήμερα στον ίδιο βαθμό από τα παιδιά- με το αζημίωτο βέβαια.

Η λέξη κάλαντα προέρχεται από τη λατινική "calendā", που σημαίνει αρχή του μήνα και τραγουδιόνταν στην αρχή του μήνα, ενώ διαμορφώθηκε από το ελληνικό ρήμα καλώ.

Το έθιμο αυτό προϋπήρχε στην Ελλάδα, πριν από τη Ρώμη. Τα παιδιά κρατούσαν ένα κλαδί ελιάς ή δάφνης, στολισμένο με καρπούς και άσπρο μαλλί (η λεγόμενη ειρεσιώνη, από το έριο = μαλλί), γύριζαν και τραγουδούσαν και τους έδιναν δώρα. Μετά, πήρε το έθιμο αυτό και η Ρώμη.

Στο Βυζάντιο κρατούσαν ραβδιά, ή φανάρια, ή ομοιώματα πλοιαρίων ή και κτιρίων, στολισμένα και τραγουδώντας, συνόδευαν το τραγούδι με κρούση τριγώνου ή τυμπάνου. Σήμερα η βάση, και μάλιστα στους Πόντιους, διασώζεται άθικτη.

Τα κάλαντα έχουν τη βάση τους σε παλιά λαϊκά τραγούδια. Πρόκειται για τραγούδια με ευχές για τον νοικοκύρη και τα άλλα μέλη της οικογένειας. Τα κάλαντα είναι μια πράξη τελετουργική, η οποία σύμφωνα με τη λαϊκή αντίληψη έχει ως αποτέλεσμα την ευημερία. Στα παλιά χρόνια τα παιδιά τραγουδούσαν τα κάλαντα το βράδυ της παραμονής των Χριστουγέννων, της Πρωτοχρονιάς και των Φώτων, κρατώντας φαναράκια αναμμένα, άλλα φλογέρα ή φουσαρμόνικα και άλλα πάλι μαζί τραγουδούσαν, σαν σε χορωδία, τα κάλαντα.

Το ποδαρικό

Πολλοί άνθρωποι είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί ακόμα και σήμερα ποιος θα κάνει ποδαρικό στο σπίτι τους.

Έτσι από την παραμονή λένε σε κάποιο δικό τους

άνθρωπο, που τον θεωρούν καλότυχο και γουρλή, να έρθει την Πρωτοχρονιά να τους κάνει ποδαρικό.

Μόλις μπει στο σπίτι τον βάζουν να πατήσει ένα σίδερο για να είναι όλοι σιδερένιοι και γεροί μέσα στο σπίτι στη διάρκεια του καινούργιου χρόνου.

Η νοικοκυρά φιλεύει τον άνθρωπο που κάνει ποδαρικό για το καλό του χρόνου. Συνήθως του δίνει μήλα ή καρύδια και μιά κουταλιά γλυκό κυδώνι ή ότι άλλο γλυκό έχει φτιάξει για τις γιορτές. Αν ανήμερα την Πρωτοχρονιά έχει λιακάδα, πιστεύουν πως ο καιρός θα είναι ο ίδιος σαράντα μέρες. Αν όμως ο καιρός είναι άσχημος την Πρωτοχρονιά τότε θα έχουμε σαράντα μέρες βαρυχειμωνιά.

Το χριστουγεννιάτικο δέντρο.

Το έλατο πρωτοστολίστηκε στη Γερμανία και τη Σκανδιναβία, εξαπλώθηκε σε όλο τον κόσμο και έγινε απαραίτητο για όποιον σέβεται τα Χριστούγεννά του.

Έως τις αρχές του 19ου αιώνα δεν ήταν διαδεδομένο ευρέως - τοποθετούνταν μόνο στις εκκλησίες.

Το δέντρο είναι αιθαλές, και συμβολίζει τη ζωή που "πεθαίνει" το χειμώνα. Ο δυτικότερος τρόπος ζωής, εξαπλώθηκε και στην Ελλάδα, και ελαχιστοποίησε την παρουσία του χριστουγεννιάτικου Ελληνικού Συμβόλου, το γνωστό "καραβάκι" που για χρόνια στόλιζε τις πλατείες σε κάθε πόλη και γωνιά της Ελληνικής Επικράτειας.

Πως προέκυψαν τα δώρα και ο "Σάντα Κλάους";

"... Αη Βασίλης έρχεται από την Καισαρεία..."

Πολύ σωστά, τα κάλαντα του λαού μας, προσδιορίζουν τον τόπο καταγωγής του Αγίου Βασίλη που έγινε παγκόσμιο σύμβολο, αγάπης και προσφοράς.

Χάρη στον Αγιο Βασίλη, η ανθρωπότητα για λίγες ημέρες αλλάζει ύφος, γίνεται πιο ανθρώπινη, πιο χαρούμενη. Ο Αη Βασίλης λοιπόν ΥΠΑΡΧΕΙ με την έννοια ότι αν και δεν ζει σωματικά το πνεύμα του περιπυρριζεί τις καρδιές μας κάθε Χριστούγεννα και Πρωτοχρονιά.

Για τις χώρες της δύσης αυτός που φέρνει τα δώρα στους φτωχούς και τα παιδιά είναι ο Άγιος Νικόλαος ή Santa Claus, που εμείς στην Ελλάδα γιορτάζουμε στις 6 Δεκεμβρίου και τον θεωρούμε προστάτη των Ναυτικών.

Στην Ιστορία του Αγίου Νικολάου ως προστάτη των φτωχών και των παιδιών, οι λαοί του βορρά Ολλανδοί, Φιλανδοί κ.λπ. ανάμιξαν και στοιχεία από αρχαιότερους μύθους, όπως τα ξωτικά, το άστρο του βορρά, το έλκυθρο.

Έτσι, με τον καιρό έφθασε και στη χώρα μας, ο μύθος του Αγίου Βασίλη, ενός ευτραφούς τύπου με στρογγυλά γυαλιά λευκό γένη, με κόκκινη στολή και μαγικές ικανότητες που κατοικεί στον Βορειο Πόλο και περιστοιχίζεται από νεράιδες του χιονιού και ξωτικά. Είναι μια πραγματικά γοητευτική ιστορία!